

“ล้านนาสวีท” สำหรับวงเฟล็กซิเบิลอองซอมเบิล

“Lanna Suite” for Flexible Ensemble

อดิวัชร หนาพงศ์ไพศาล*¹Adiwach Panapongpaisarn*¹

Abstract

“*Lanna suite*” is a suite for the flexible ensemble band. The objectives are to create the compositions with Lanna folk melodies as materials for the flexible ensemble band and to disseminate the creative works in the form of flexible ensemble band.

Music composition “*Lanna suite*” has the structure as a musical form of a suite consisting of 8 movements and is approximately 45 minutes in length. This composition uses Lanna folk melodies as materials combined with western composition techniques. Each of the eight sections in this composition has a different form and style depending on which song it is a part of. The accent of Lanna folk music is included into the primary melody, secondary melody, harmonics, patterns, and style in order to provide audience with a diversity of tastes while preserving the Lanna music's uniqueness.

The composition has a total of 6 parts, along with 3 percussion parts. The percussion is an optional part, which can be chosen whether to play or not. If there are only few kinds of percussion instruments, which may not be complete as required

* Corresponding author, email: adiwach@gmail.com

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โปรแกรมวิชาศิลปกรรมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

¹ Asst. Prof., Program in Fine and Applied Arts, Faculty of Humanities, Chiang Rai Rajabhat University.

by the song, it can still be possible to be played. However, if playing percussion style, it will make the song more vivid.

Keywords: Lanna Suite / Flexible Ensemble / Composition

บทคัดย่อ

บทประพันธ์เพลง “ล้านนาสวีท” เป็นบทเพลงสำหรับวงเฟลิกซ์เบิลของซอมเบิลในรูปแบบเพลงชุด มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์บทประพันธ์ที่มีทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนาเป็นวัตถุดิบสำหรับวงเฟลิกซ์เบิลของซอมเบิล และเพื่อเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์ในรูปแบบวงเฟลิกซ์เบิลของซอมเบิล บทประพันธ์เพลงนี้ประกอบไปด้วย 8 ท่อนเพลง ความยาวประมาณ 45 นาที การประพันธ์เพลงนี้ใช้ทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนาเป็นวัตถุดิบผสมผสานกับเทคนิคการประพันธ์ดนตรีตะวันตกที่หลากหลาย โดยทั้ง 8 ท่อนเพลงมีรูปแบบและลีลาของแต่ละบทประพันธ์เพลงที่มีความแตกต่างกัน และมีการสอดสำเนียงของดนตรีพื้นบ้านล้านนาผ่านทำนองหลัก ทำนองรอง เสียงประสาน รูปแบบและลีลาจังหวะ เพื่อให้ผู้ฟังได้รรถรสที่หลากหลายซึ่งคงไว้ด้วยเอกลักษณ์ทางดนตรีล้านนา

บทประพันธ์เพลงนี้มีลักษณะเป็นวงเฟลิกซ์เบิลของซอมเบิลแบบแนวเสียง 6 แนวเสียงหลัก ร่วมกับแนวเครื่องกระทบ 3 แนวเสียง โดยแนวเครื่องกระทบเป็นแนวเสียงทางเลือก ซึ่งสามารถเลือกที่จะบรรเลงหรือไม่ก็ได้ หรือหากมีเครื่องกระทบเพียงบางชนิดซึ่งอาจไม่ครบถ้วนตามที่กำหนดในบทเพลง ก็ยังคงสามารถบรรเลงบทเพลงนี้ได้ ทั้งนี้หากทำการบรรเลงแนวเครื่องกระทบนั้นจะทำให้บทเพลงมีสีสันมากขึ้น

คำสำคัญ: ล้านนาสวีท / เฟลิกซ์เบิลของซอมเบิล / การประพันธ์เพลง

บทนำ

วงดุริยางค์เครื่องลม (Wind Band) เป็นวงดนตรีที่มีเครื่องลมเป็นสำคัญ ประกอบไปด้วยการบรรเลงของกลุ่มเครื่องดนตรีประเภทเครื่องลมและเครื่องกระทบ ได้แก่ เครื่องลมไม้ เครื่องทองเหลือง และเครื่องกระทบ วงดนตรีประเภทดังกล่าว จัดได้ว่าเป็นที่นิยมมากในโรงเรียน

ระดับมัธยมศึกษา โดยมีบทบาทหน้าที่ในการบรรเลงร่วมกับกิจกรรมของโรงเรียนและกิจกรรมรับใช้ชุมชนในงานพิธีการสำคัญต่าง ๆ ของโรงเรียน ซึ่งวงดุริยางค์เครื่องลม สามารถบรรเลงบทเพลงได้หลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นเพลงมาร์ช เพลงสมัยนิยม เพลงคลาสสิกยุคต่าง ๆ และบทเพลงประเภทอื่น ๆ ที่นำมาดัดแปลงให้สามารถบรรเลงได้

ปัจจุบันวงดุริยางค์เครื่องลมมีจำนวนผู้บรรเลงในหลากหลายขนาดตั้งแต่จำนวนนักดนตรี 5 คน จนถึง 70 คนหรือมากกว่านั้น ด้วยจำนวนผู้บรรเลงที่หลากหลายตามประเภทของการนำไปใช้ในโอกาสต่าง ๆ ส่งผลต่อบทเพลงที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามรูปแบบและจำนวนของผู้บรรเลงตามไปด้วย แต่ในปัจจุบันรูปแบบของบทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงวงดุริยางค์เครื่องลมจะเป็นบทเพลงที่ประกอบไปด้วยแนวเสียงของเครื่องดนตรีจำนวนมากและเหมาะสมสำหรับวงขนาดใหญ่ ซึ่งทำให้วงที่มีขนาดเล็กที่มีผู้บรรเลงจำนวนน้อยและมีเครื่องดนตรีในวงไม่ครบทุกแนวเสียงตามบทเพลงที่กำหนดมาให้ จึงทำการบรรเลงบทเพลงออกมาขาดความสมบูรณ์ทั้งสีสันทันของเสียง และวัตถุประสงค์ของผู้ประพันธ์เพลงในบทเพลงนั้น ๆ

บทเพลงสำหรับเฟล็กซีเบิลอองซอมเบิลเป็นนวัตกรรมการเรียบเรียงบทเพลงที่ถูกออกแบบขึ้นเพื่อแก้ปัญหาด้านความเหมาะสมในการบรรเลงตามแนวเสียงของเครื่องดนตรีในวง ซึ่งบทเพลงประกอบไปด้วย 3-8 แนวเสียง ซึ่งจะให้ความยืดหยุ่นและความเป็นอิสระต่อผู้ประพันธ์และผู้อำนวยเพลงในการเลือกกำหนดแนวเสียงให้ในแต่ละกลุ่มเครื่องดนตรีด้วยตนเองตามความเหมาะสม

จากลักษณะบทเพลงประเภทเฟล็กซีเบิลอองซอมเบิลดังกล่าวมาแล้ว ทั้งนี้ในประเทศไทย บทเพลงประเภทเฟล็กซีเบิลอองซอมเบิล ยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในประเทศไทยมากนัก ถึงแม้ว่าจะมีนักประพันธ์เพลงชาวไทยหลายท่านที่มีผลงานการประพันธ์เพลงสำหรับวงดุริยางค์เครื่องลมไว้มากมาย อาทิ วานิช โปตะวนิช กิตติ เครือมณี และจิณณวัตร มั่นทรัพย์ เป็นต้น ซึ่งมีการนำทำนองไทยและบทเพลงพื้นบ้านมาเป็นวัตถุดิบในการประยুক্তและผสมผสานจนเป็นบทเพลงสำหรับวงดุริยางค์เครื่องลม แต่รูปแบบของบทเพลงก็จะตอบโจทย์สำหรับวงขนาดใหญ่ที่มีการประพันธ์และเรียบเรียงแบบกำหนดแนวเสียงเครื่องดนตรีทั้งสิ้น ด้วยตัวรูปแบบบทเพลงที่กำหนดแนวเสียงและเป็นวงขนาดใหญ่ จึงทำให้วงดุริยางค์เครื่องลมขนาดเล็กไม่สามารถเข้าถึงบทเพลงที่มีคุณค่าและไพเราะเหล่านั้นได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ดังนั้นบทเพลงเฟล็กซีเบิลอองซอมเบิล จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะเป็นบทเพลงที่ตอบโจทย์ต่อการบรรเลงบทเพลงได้ทุกวงโดยอย่างเป็นอิสระและทุกวงสามารถเข้าถึงบทประพันธ์เพลงที่มีคุณภาพได้โดยเฉพาะบทเพลง

ที่มาจากนักประพันธ์เพลงชาวไทย และการใช้ท่วงทำนองเพลงไทยและเพลงพื้นบ้านมาประยุกต์ใช้ในการประพันธ์สำหรับวงดุริยางค์เครื่องลม

การนำทำนองบทเพลงไทยและบทเพลงพื้นบ้านมาประยุกต์ใช้ในการประพันธ์เพลงสำหรับวงดุริยางค์เครื่องลมในสถานศึกษานั้น เพื่อต้องการให้ผู้บรรเลงซึ่งเป็นนักเรียนในสถานศึกษาได้เรียนรู้และเห็นคุณค่าของการบรรเลงและการฟังบทเพลงไทยพื้นบ้านผ่านการฝึกฝนทักษะทางดนตรีควบคู่กันไป เนื่องจากเพลงพื้นบ้านเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่อย่างแพร่หลายและถ่ายทอดสืบต่อกันมาอย่างยาวนานในสังคมไทย² และเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ คติ สภาพสังคม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ การดำรงชีวิตของผู้คนในถิ่นนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี ดนตรีพื้นบ้านปรากฏอยู่ทุกพื้นที่ของประเทศไทย แต่มีความแตกต่างกันไปบ้างตามสภาพสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น³

พื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย มีประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นคนไทยวนหรือที่เรียกกันทั่วไปว่า คนเมือง มีภาษาที่ใช้เป็นภาษาท้องถิ่นเรียกภาษาล้านนา มีวัฒนธรรมด้านดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์เรียกว่า ดนตรีพื้นบ้านล้านนา ดนตรีพื้นบ้านล้านนาถือเป็นส่วนสำคัญและมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตการดำเนินชีวิตของคนเมืองสามารถบรรเลงได้ทุกเทศกาล ไม่ได้มีข้อจำกัดเพียงเทศกาลหนึ่งเทศกาลใด⁴

จากคุณค่าของดนตรีพื้นบ้านล้านนาดังกล่าว จึงทำให้เห็นว่าควรเป็นบทเพลงที่ควรได้รับการเผยแพร่และเข้าถึงเยาวชนในสถานศึกษาได้เรียนรู้ สัมผัส และเห็นคุณค่าของบทเพลงพื้นบ้านล้านนาอย่างแท้จริง จึงเป็นเหตุผลให้ผู้ประพันธ์ได้รับแรงบันดาลใจในการประพันธ์เพลงสำหรับเฟล็กซีเบิลอองซอมเบิลที่ใช้ทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนาเป็นวัตถุดิบในการประพันธ์เพลง ผู้ประพันธ์ปรารถนาให้บทประพันธ์นี้สร้างโอกาสให้วงดนตรีขนาดเล็กที่มีเครื่องดนตรีไม่สมดุลหรือเครื่องดนตรีไม่ครบทุกประเภทได้มีบทเพลงสำหรับบรรเลงดนตรีในรูปแบบที่เหมาะสม และเป็นการเพิ่มวรรณกรรมทางดนตรีสำหรับวงเฟล็กซีเบิลอองซอมเบิล ส่งผลต่อการเผยแพร่และส่งเสริมอัตลักษณ์ผ่านบทเพลงพื้นบ้านล้านนาอีกด้วย

² Olan Rattanapakdee, "Characteristics of Traditional Thai Folk Song in Modern Recreational Songs," *Kasetsart Journal Social Sciences* 1, 11 (2009): 11. (in Thai)

³ Sukanya Sujachaya, *Pleng Bpa Dti Paak: Bot Pleng Haeng Bpa Dti Paan Kong Chao Baan Tai* (Bangkok: Office of the National Culture Commission, 1982), 1. (in Thai)

⁴ Anake Nawigamune and Narongchai Pidokrat, *Pleng Peun Baan* (Bangkok: Tk Park, 2007), 98. (in Thai)

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อสร้างสรรค์บทประพันธ์ที่มีทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนาเป็นวัตถุดิบสำหรับวง-เฟล็กซีเบิลของซอหมเปิล
2. เพื่อเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์ ในรูปแบบวงเฟล็กซีเบิลของซอหมเปิล

ขอบเขตของการวิจัย

1. บทประพันธ์มีความยาวรวมประมาณ 45 นาที
2. เป็นบทประพันธ์สำหรับวงเฟล็กซีเบิลของซอหมเปิล
3. เป็นการนำทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนาเป็นวัตถุดิบหนึ่งของบทประพันธ์เพลง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. บทประพันธ์ใหม่สำหรับวงเฟล็กซีเบิลของซอหมเปิลที่มีกลิ่นอายของความเป็นเพลงพื้นบ้านล้านนา
2. การแสดงดนตรีของบทประพันธ์สร้างสรรค์ “ล้านนาลวิท” สำหรับวงเฟล็กซีเบิลของซอหมเปิล เป็นแนวทางสำหรับการเผยแพร่ทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนา
3. ต้นแบบวรรณกรรมทางดนตรีสำหรับวงเฟล็กซีเบิลของซอหมเปิล

ขั้นตอนวิธีการประพันธ์เพลง

1. ศึกษาเพลงพื้นบ้านล้านนา โดยนำทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนาที่เป็นการบันทึกแบบดนตรีไทยแปลงเป็นการบันทึกโน้ตดนตรีสากล
2. ศึกษาวิธีการประพันธ์และการเรียบเรียงดนตรีสำหรับวงเฟล็กซีเบิลของซอหมเปิล
3. กำหนดทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนาและออกแบบสังคีตลักษณ์โดยรวมของบทประพันธ์เพลง โดยมีความยาวประมาณ 45 นาที
4. เลือกทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนา เพื่อใช้สำหรับบทประพันธ์เพลงในแต่ละท่อน
5. สร้างองค์ประกอบต่าง ๆ ของบทประพันธ์เพลง
6. จัดแนวบรรเลงโดยพิจารณาความเหมาะสมของแนวทำนองต่าง ๆ แนวเสียงประสาน และแนวจังหวะ
7. ดำเนินการประพันธ์เพลง ปรับแต่ง/แก้ไขและพิจารณารายละเอียดต่าง ๆ ของบทประพันธ์เพลงตามความเหมาะสม

การเลือกทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนา

ผู้ประพันธ์ได้ทำการศึกษาทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนาจากผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนา โดยนำทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนาที่เป็นการบันทึกโน้ตแบบดนตรีไทยของมาทำการแปลงเป็นการบันทึกโน้ตดนตรีสากล เพื่อเตรียมนำไปใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับการประพันธ์เพลง *ล้านนาสวีท* ประกอบไปด้วย 8 ทำนอง ได้แก่ สร้อยเวียงพิงค์ สาวไหม แม่เมือง น้อยใจยา รำวงบ่าเก่า เสเลมา ฤๅษีหลงถ้ำ และล่องแม่ปิง โดยทำนองเพลงพื้นเมืองทั้ง 8 ทำนองนี้เป็นที่นิยมใช้ในการบรรเลงดนตรีพื้นเมืองกันอย่างแพร่หลาย

การกำหนดสังคีตลักษณะของบทประพันธ์

บทประพันธ์เพลง “*ล้านนาสวีท*” มีการกำหนดสังคีตลักษณะให้มีลักษณะเป็นเพลงชุด (Suite) ประกอบไปด้วย 8 ท่อนเพลง ได้แก่ สร้อยเวียงพิงค์ สาวไหม แม่เมือง น้อยใจยา รำวงบ่าเก่า เสเลมา ฤๅษีหลงถ้ำ และล่องแม่ปิง โดยแต่ละท่อนเพลงใช้ทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนาเป็นวัตถุดิบในการประพันธ์เพลง

การกำหนดเครื่องดนตรีสำหรับแนวเสียง

ผู้ประพันธ์ได้กำหนดแนวเสียงของบทเพลง *ล้านนาสวีท* ให้มีทั้งหมด 6 แนวเสียงหลักร่วมกับแนวเครื่องกระทบ 3 แนวเสียง โดยแนวเครื่องกระทบเป็นแนวเสียงทางเลือก กล่าวคือสามารถเลือกที่จะบรรเลงหรือไม่ก็ได้ แต่หากบรรเลงแนวเสียงทางเลือกนั้นจะทำให้บทเพลงมีสีสันมากขึ้น ทั้งนี้การกำหนดเครื่องดนตรีพิจารณาความเหมาะสมจากเครื่องดนตรีที่มีช่วงเสียงช่วงเดียวกันและ/หรือใกล้เคียงกัน โดยแบ่งตามลักษณะช่วงเสียงโซปราโน อัลโต เทเนอร์ และเบส โดยแต่ละแนวเสียงมีการกำหนดเครื่องดนตรีที่สามารถบรรเลงแนวเสียงนั้น ๆ ได้ ดังนี้

[แนวเสียงที่ 1] ฟลูต โอโบ ปีแพล็ตคลาริเน็ต ปีแพล็ตทรมเป็ต

[แนวเสียงที่ 2] ฟลูต โอโบ ปีแพล็ตคลาริเน็ต อีแฟล็ตอัลโตแซกโซโฟน ปีแพล็ตทรมเป็ต

[แนวเสียงที่ 3] ปีแพล็ตคลาริเน็ต ปีแพล็ตทรมเป็ต อีแฟล็ตอัลโตแซกโซโฟน ฮอρν

[แนวเสียงที่ 4] ปีแพล็ตเทเนอร์แซกโซโฟน ฮอρν บาสซูน ทรอมโบน ยูโฟเนียม

[แนวเสียงที่ 5] ปีแพล็ตเทเนอร์แซกโซโฟน บาสซูน ทรอมโบน ยูโฟเนียม

[แนวเสียงที่ 6] ปีแพล็ตเบสคลาริเน็ต อีแฟล็ตบาริโตนแซกโซโฟน ทูบา

[แนวเครื่องกระทบที่ 1 (แนวเสียงทางเลือก)] ฉาบ ฉาบรั้ว ฉาบไฮแฮท กลองใหญ่
แทมบูรีน ทรายเป็นกลี ฆ้องวงเล็ก ฉิ่ง

[แนวเครื่องกระทบที่ 2 (แนวเสียงทางเลือก)] แทมบูรีน ฉาบ ฉาบรั้ว กลองสะแนร์
ทรายเป็นกลี วินต์ไซม์ บองโก โหม่ง กลองทอม

[แนวเครื่องกระทบที่ 3 (แนวเสียงทางเลือก)] เครื่องกระทบประเภทคีย์บอร์ด (กลีอก
เคนเซปิล มาริมบา ไวบราโฟน ซิโลโฟน) ระฆังราว ฉาบรั้ว ทรายเป็นกลี บองโก โหม่ง กลองทอม

แนวคิดด้านเทคนิคที่ใช้ในการประพันธ์เพลง

ผู้ประพันธ์ได้มีการนำเพลงพื้นบ้านล้านนามาใช้เป็นวัตถุดิบในการประพันธ์เพลง *ล้านนาสวิท* ซึ่งมีทั้งการนำทำนองเพลงมาใช้โดยตรงไปตรงมา นำมาดัดแปลง นำมาประดับตกแต่งเพิ่มเติม นำมาทับซ้อน นำมาตัดต่อ นำมาใช้เพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือนำทำนองบางช่วงมาพัฒนาเป็นองค์ประกอบต่าง ๆ ของบทเพลง เพื่อให้บทเพลงล้านนาสวิทมีบรรยากาศที่หลากหลาย ผสมผสานกับการใช้เทคนิคการประพันธ์ดนตรีตะวันตก เช่น ทำนองสีสัน (Klangfarbenmelodie) โพลีโทนาลิตี (Polytonality) การดำเนินคอร์ดแบบออมนิบัส (Omnibus Progression) เป็นต้น

แนวคิดเบื้องต้นสำหรับการประพันธ์เพลง

บทประพันธ์นี้มีโครงสร้างเป็นสังคีตลักษณะแบบเพลงชุด ประกอบไปด้วย 8 ท่อนเพลง โดยแต่ละท่อนเพลงมีรูปแบบและลีลาที่แตกต่างกัน มีการสอดสำเนียงของดนตรีพื้นบ้านล้านนาผ่านทำนองหลัก ทำนองรอง เสียงประสาน รูปแบบและลีลาจังหวะ สามารถอธิบายแนวคิดเบื้องต้นได้ดังนี้

1. สร้อยเวียงพิงค์

ท่อนเพลงนี้ใช้ทำนองสร้อยเวียงพิงค์เป็นวัตถุดิบในการสร้างทำนองและจังหวะของท่อนเพลงด้วยวิธีการที่หลากหลายประกอบไปด้วยการใช้ทำนองดั้งเดิมโดยตรงไปตรงมาการประดับตกแต่งทำนอง การแปรทำนอง การพัฒนาโมทีฟทำนองสร้อยเวียงพิงค์ เป็นต้น เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของท่อนเพลงอันเกิดมาจากทำนองดั้งเดิม โดยระหว่างดำเนินดนตรีใช้เสียงประสานแบบกระด้าง และการเปลี่ยนท่วงทำนองเสียงเพื่อสร้างสีสันใหม่เกิดความน่าสนใจแก่ท่อนเพลง (Example 1)

Example 1 Motivic Development of Sroi Wiang Ping Melody

Sroi Wiang Ping Melody

37 **C** Moderato ($\text{♩} = \text{ca. } 104$)

Part 1 *f* *mf* *sfz*

Part 2 *mf* *sfz*

Part 4 *f* *sfz*

42 *f* *f*

2. สาวไหม

ท่อนนี้ใช้ทำนองสาวไหมเป็นวัตถุดิบหลัก ช่วงต้นของท่อนเพลงนำเสนอทำนองสาวไหมอย่างตรงไปตรงมาโดยมีทำนองสอดประสานบรรเลงล้อเลียนไปกับทำนองหลัก ช่วงกลางนำเสนอแนวคิดการเลียนสำเนียงการบรรเลงหล่าเจหรือแคนน้ำเต้าของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวมอญทำนองหลักที่พัฒนาทำนองจากโมทีฟทำนองสาวไหม ทำให้เกิดบรรยากาศของท่อนเพลงที่มีความแปลกใหม่แต่ยังคงทำนองที่มีความสัมพันธ์กับทำนองดั้งเดิม ช่วงท้ายของท่อนเป็นการกลับมาของทำนองหลักโดยการซ้อนประโยคเพลง มีการใช้ทำนองสี่ส้นช่วงท้ายและจบด้วยการบรรเลงทำนองหลัก (Example 2)

Example 2 Imitated Laajay's Playing Style

63 **F** Andante (ca. ♩ = 76)

3. แท้เมือง

ท่อนนี้ใช้ทำนองแท้เมืองเป็นวัตถุดิบหลักที่มีการปรับลักษณะจังหวะอย่างอิสระในการประพันธ์ทำนองหลัก มีการใช้โมทีฟจากทำนองดั้งเดิมมาพัฒนาเป็นองค์ประกอบต่าง ๆ ของท่อนเพลง มีการประพันธ์ทำนองรองที่มีความพลิ้วไหวสอดรับกับทำนองหลัก ระหว่างดำเนินดนตรีของท่อนเพลงนี้มีเปลี่ยนสีสันเสียงจากการกระจายทำนองไปยังแนวเสียงต่าง ๆ ช่วงท้ายของท่อนเพลงเป็นการซ้อนประโยคเพลงสร้างบรรยากาศเสมือนกำลังรับชมขบวนแห่ขบวนพ็อนเล็บหลากหลายขบวนที่เสียงจากแต่ละขบวนเกิดการซ้อนกัน (Example 3)

Example 3 Stratification

177

4. น้อยใจยา

ท่อนเพลงนี้ได้รับแรงบันดาลใจจากบทซอโต้ตอบกันระหว่างตัวละครน้อยใจยาและนางแว่นแก้วท่อนนี้มีอัตราจังหวะช้า นำเสนอทำนองหลักที่คงความงดงามอ่อนช้อยของทำนองดั้งเดิมได้อย่างครบถ้วน มีการกระจายทำนองไปยังแนวเสียงต่าง ๆ ได้บรรเลง เพื่อสร้างบรรยากาศเหมือนการซอโต้ตอบกันของตัวละคร มีการประพันธ์ทำนองสอดประสานบรรเลงควบคู่ไปกับทำนองหลัก อีกทั้งใช้การดำเนินคอร์ดแบบอิมปีส ซึ่งเป็นการดำเนินคอร์ดที่ไม่เป็นไปตามแบบแผนร่วมกับการใช้ซีควเอนซ์ในการเปลี่ยนทิวทัศน์เสียงอย่างนุ่มนวลให้ความละมุนกลมกล่อมและเพิ่มความน่าสนใจในการดำเนินดนตรีของท่อนเพลงนี้ (Example 4)

Example 4 Omnibus Progression

The image shows a musical score for six parts, labeled Part 1 through Part 6. The score is written in a key signature of three sharps (F#, C#, G#) and a 4/4 time signature. Part 1 is in treble clef, while Parts 2 through 6 are in bass clef. The score begins at measure 72. Part 1 starts with a rest, followed by a melodic line with a 'cresc.' dynamic marking. Part 2 has a rest, then a melodic line with a 'cresc.' dynamic marking. Part 3 has a rest, then a melodic line with a 'cresc.' dynamic marking. Part 4 has a rest, then a melodic line with a 'cresc.' dynamic marking. Part 5 has a rest, then a melodic line with a 'cresc.' dynamic marking. Part 6 has a rest, then a melodic line with a 'cresc.' dynamic marking. The score concludes with a 'rit.' marking and a double bar line.

5. รำวงป่าเก่า

ท่อนนี้ใช้ทำนองรำวงป่าเก่าเป็นวัตถุดิบหลักในการประพันธ์เพลงผนวกกับแนวคิดในการทำให้ท่อนเพลงมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันด้วยการนำทำนองดั้งเดิมมาแตกทำนองและปรับลักษณะจังหวะอย่างอิสระผสมผสานกับการพัฒนาทำนองด้วยวิธีการที่หลากหลาย อาทิ การปรับทำนอง การลอยหลังทำนอง และการเปลี่ยนโมดบนพื้นฐานของบันไดเสียงเพนตาโทนิค เป็นต้น ท่อนนี้นำเสนอด้วยลีลาแบบสแกร์ตโซ (Scherzo) ที่ให้ความกระฉับกระเฉงสนุกสนาน มีการเปลี่ยนแนวเสียงที่บรรเลงทำนองหลักและเนื้อดนตรีอย่างรวดเร็วสร้างสีสันของดนตรีที่น่าสนใจ (Example 5)

Example 5 Development of Melody from Ramwong Ba Gao Original Melody

Ramwong Ba Gao Melody

6. เสเลเมา

ท่อนนี้นำเสนอทำนองเสเลมาอย่างตรงไปตรงมาด้วยลีลาแบบมาร์ช (March) ผสมผสานการพัฒนาทำนองด้วยการถอยหลังและการย่อส่วนทำนองเสเลมาเกิดเป็นทำนองหลักช่วงกลางของท่อนเพลงที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับทำนองดั้งเดิม อีกทั้งมีการประพันธ์ทำนองรองและทำนองสอดประสานเพิ่มเติมเพื่อสร้างสีสันของดนตรีให้น่าสนใจยิ่งขึ้น (Example 6)

Example 6 The Presentation of Se Le Mao Melody in a March Style

7. ฤษีหลงถ้ำ

ท่อนเพลงนี้ใช้ทำนองฤษีหลงถ้ำเป็นวัตถุดิบหลักในการประพันธ์เพลง เริ่มด้วยการนำเสนอทำนองหลักจากโมทีฟทำนองฤษีหลงถ้ำด้วยการกระจายทำนองให้แนวเสียงต่าง ๆ ได้

บรรเลงสร้างบรรยากาศของเสียงทำนองเพลงที่สะท้อนในถ้ำ ตามด้วยการนำเสนอทำนองท่อนองฤๅษีหลงถ้ำอย่างเต็มรูปแบบ ช่วงที่สองนำเสนอทำนองหลักที่พัฒนาด้วยการปรับทำนองโดยใช้บันไดเสียงรูปแบบต่าง ๆ ผสมผสานการปรับลักษณะจังหวะอย่างอิสระ และใช้เสียงประสานแบบกระด้างจำลองเหตุการณ์การหาหนทางทางกลับถ้ำของพระฤๅษี โดยเสียงประสานแบบกระด้างเป็นเหมือนตัวแทนของอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการเดินทาง ช่วงท้ายของท่อนเป็นการกลับมาของทำนองท่อนองฤๅษีหลงถ้ำอย่างเต็มรูปแบบที่สอดแทรกทำนองสอดประสานที่พลิ้วไหว เสมือนพระฤๅษีได้ใช้สติปัญญาทางกลับถ้ำได้สำเร็จ (Example 7)

Example 7 The Presentation of the Motives Creating an Atmosphere of Sound Reflected in the Cave.

8. ล่องแม่ปิง

ท่อนนี้ใช้ทำนองล่องแม่ปิงเป็นวัตถุดิบหลักในการประพันธ์เพลง ช่วงนำของท่อนนี้นำเสนอทำนองหลักจากการพัฒนาโมทีฟทำนองล่องแม่ปิงด้วยลีลาแบบแฟนแฟร์ ต่อมาเป็นการนำเสนอทำนองล่องแม่ปิงอย่างตรงไปตรงมาตามด้วยการแปรทำนองในลักษณะต่าง ๆ ด้วยลีลาที่หลากหลายแตกต่างกันในแต่ละตอน สร้างสีสันของดนตรีที่น่าสนใจให้แก่ท่อนเพลง มีการพัฒนาโมทีฟจากทำนองล่องแม่ปิงในการประพันธ์ช่วงเชื่อมทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับทำนองหลัก อีกทั้งแนวเครื่องกระทบมีการประยุกต์ใช้หน้าทับพื้นเมืองและลีลาจังหวะการตีกลองสะบัดชัย เพื่อเลียนสำเนียงของดนตรีพื้นบ้านล้านนา (Example 8)

Example 8 An Application of Glong Sa Bat Chai's Rhythm in Percussion part

119 | Var. 7
Andante (♩ = ca. 76)

Part 1
Part 2
Part 3
Part 4
Part 5
Part 6
Perc. 1
Perc. 2
Perc. 3

(Rim on B.D.)
Charb-Lex
Glong Sa Bat Chai's Rhythm
Prefer. Mar.

แนวทางการจัดวงดนตรีสำหรับการบรรเลงล้านนาสวิท

แนวทางการจัดวงดนตรีเพื่อการบรรเลงบทเพลงนี้สามารถจัดเครื่องดนตรีได้ตามที่กำหนดไว้ในแต่ละแนวเสียงหลักทั้ง 6 แนวเสียง โดยเลือกอย่างน้อย 1 เครื่องดนตรีต่อ 1 แนวเสียง จะสามารถบรรเลงบทเพลงนี้ได้ซึ่งหากต้องการให้แนวเสียงมีความชัดเจนขึ้นสามารถเพิ่มผู้บรรเลงในแนวนั้น ๆ ได้ หรือหากต้องการสีสันเสียงที่น่าสนใจในแนวเสียงเดียวกันสามารถเพิ่มเครื่องดนตรีต่างชนิดกันได้ สำหรับการบรรเลงแนวเครื่องกระทบจะกำหนดนักดนตรีอย่างน้อย 1 คนต่อการบรรเลง 1 แนวเสียง อย่างไรก็ตามหากมีเครื่องกระทบเพียงบางชนิดซึ่งอาจไม่ครบถ้วนตามที่กำหนดหรือไม่มี การบรรเลงแนวเครื่องกระทบก็ยังคงสามารถบรรเลงบทเพลงนี้ได้

สรุปและอภิปรายผล

บทประพันธ์เพลง “ล้านนาสวิท” เป็นบทเพลงสำหรับวงเฟล็กซีเบิลของซอมเบลในรูปแบบเพลงชุด ความยาวประมาณ 45 นาที ประกอบไปด้วย 8 ท่อนเพลง ได้แก่ 1) สร้อยเวียงพิงค์ 2) สาวไหม 3) แห่งเมือง 4) น้อยใจยา 5) รำวงบ่าเก่า 6) เสเลมา 7) ฤๅษีหลงถ้ำ และ 8) ล่องแม่ปิง ซึ่งทั้ง 8 ท่อนเพลงมีรูปแบบของบทประพันธ์เพลงที่แตกต่างกันและมีเนื้อดนตรีที่หลากหลาย อีกทั้งแต่ละท่อน

เพลงใช้วิธีการประพันธ์ดนตรีตะวันตกหลายรูปแบบ ได้แก่ ทำนองสี่ส้น การดำเนินคอร์ดแบบออมินิบัส ไบโทนาลิตี การขยายส่วน การย่อส่วน การพลิกกลับ การถอยหลัง การพัฒนาหน่วยทำนองย่อย การปรับโมทีฟ การย่อทำนอง และการประดับตกแต่งทำนองเพื่อสร้างเอกลักษณ์ทางดนตรีให้แก่บทเพลง

บทประพันธ์เพลงนี้มีแนวเสียงทั้งหมด 6 แนวเสียงหลักร่วมกับแนวเครื่องกระทบ 3 แนวเสียง โดยแนวเครื่องกระทบเป็นแนวเสียงทางเลือกที่สามารถเลือกบรรเลงหรือไม่ก็ได้ ซึ่งการบรรเลงแนวเครื่องกระทบนั้นจะทำให้บทเพลงมีสีสันมากขึ้น แต่ทั้งนี้หากมีเครื่องกระทบเพียงบางชนิดซึ่งอาจไม่ครบถ้วนตามที่กำหนดในบทเพลงก็ยังคงสามารถบรรเลงบทเพลงนี้ได้

ผู้ประพันธ์มีเป้าหมายสำคัญในการสร้างสรรค์วรรณกรรมดนตรีสำหรับวงเฟล็กซิเบิลของซอมเบิล คือ การพัฒนาและเพิ่มพูนจำนวนวรรณกรรมดนตรีลักษณะนี้ให้เป็นที่นิยมแพร่หลายในประเทศไทย ทั้งในเชิงวิชาการและเชิงพาณิชย์ เพื่อให้วงดุริยางค์เครื่องลมที่มีปัญหาจากความไม่สมดุลของจำนวนเครื่องดนตรี ประเภทเครื่องดนตรีและจำนวนนักดนตรีมีบทเพลงที่มีรูปแบบเหมาะสมต่อการบรรเลง และมุ่งหวังให้บทประพันธ์เพลงสำหรับวงเฟล็กซิเบิลของซอมเบิลสามารถใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติรวมวงที่มีการจัดการศึกษาแบบออนไลน์ แบบในห้องเรียนสลับกลุ่มนักเรียน และการจัดแสดงดนตรีที่มีการจำกัดจำนวนคนต่อพื้นที่ของวงดุริยางค์เครื่องลมทั้งระดับมัธยม ระดับมหาวิทยาลัย และระดับมืออาชีพของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid – 19 อีกทั้งบทประพันธ์เพลงนี้เป็นการผสมผสานบทเพลงพื้นบ้านล้านนากับการประพันธ์ดนตรีตะวันตกในรูปแบบบทประพันธ์เพลงสำหรับวงเฟล็กซิเบิลของซอมเบิลซึ่งเป็นหนึ่งในแนวทางที่นำไปสู่การเผยแพร่และอนุรักษ์บทเพลงพื้นบ้านล้านนา

การแสดงครั้งแรก

บทประพันธ์เพลง “ล้านนาลวีท” เผยแพร่ต่อสาธารณชนรูปแบบการแสดงคอนเสิร์ตออนไลน์และบริการออนไลน์สตรีมมิงดนตรี ดังนี้

ผู้ประพันธ์เพลง	อดิวัชร พนางพงศ์ไพศาล
ผู้อำนวยเพลง	นิพัทธ์ กาญจนะหุต (ท่อนเพลงที่ 1, 3, 5, 7 และ 8) สุรพล ฉัญญวิบูลย์ (ท่อนเพลงที่ 2, 4 และ 6)
วงดนตรีบรรเลง	วงดุริยางค์เครื่องลมแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ควบคุมการบันทึกเสียง	ประทีป เจตนากุล

ผู้ควบคุมการบันทึกการแสดง	กันต์ฤทธิ์ สวัสดิสุข และ กฤตบุญ สวัสดิสุข
สถานที่บันทึกการแสดงและเสียง	ห้องประชุมและแสดงดนตรี (ชั้น 2) อาคารจุฬารัตน์พิศาลศิลป์ (มนุษยศาสตร์4) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
การแสดงครั้งแรก	เพจเพสบู๊ค วงดุริยางค์เครื่องลมแห่ง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ - Kasetsart Winds วันที่ 10 มิถุนายน 2565 เวลา 19.30 น.
บริการออนไลน์สตรีมมิงดนตรี	Amazon Music, Tidal, Spotify, YouTube Music และ YouTube
ผู้สนับสนุนโครงการวิจัย	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ร่วมกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่และ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยการสร้างสรรค์วิชาการงานศิลป์เรื่อง “ล้านนาสวีท” ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย ประเภทสร้างสรรค์วิชาการงานศิลป์ จากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ กรอบการวิจัย: การวิจัยและนวัตกรรมในประเด็นที่สำคัญของประเทศ ประจำปีงบประมาณ 2563 กรอบการวิจัยย่อย: ด้านการพัฒนาสุขภาพ สังคม และสิ่งแวดล้อม กลุ่มเรื่องสร้างสรรค์วิชาการงานศิลป์

Bibliography

Nawigamune, Anake and Narongchai Pidokrat. *Pleng Peun Baan*. Bangkok: TK Park, 2007.

(in Thai)

Panapongpaisarn, Adiwach. *Lanna Suite for Flexible Ensemble 6 Part and 3 Optional Percussion*. Bangkok: Tanapress, 2022. (in Thai)

Pancharoen, Natchar. *Dictionary of Musical Terms*. 5thed. Bangkok: Katecarat Press, 2021. (in Thai)

Rattanapakdee, Olan. Characteristics of Traditional Thai Folk Song in Modern

Recreational Songs. *Kasetsart Journal Social Science* 1, 11 (2009): 10-25. (in Thai)

Sujachaya, Sukanya. *Pleng Bpa Dti Paak: Bot Pleng Haeng Bpa Dti Paan Kong Chao Baan*. Bangkok: Office of the National Culture Commission, 1982. (in Thai)